

6. הסכמי סחר

תוכן:

Gatt

הסכם הסחר החופשי עם מדינות האיחוד האירופי

הסכם אזור הסחר החופשי עם ארה"ב

הסכם הסחר בין ישראל למדינות אפ"א

הסכם הסחר ישראל - קנדה

הסכם סחר בין מדינות מיועד להגברת הסחר ההדדי, ממנו נהנים בסופו של התהליך שני המשקים, על ידי מתן הקלות במכסים למוצרים המיוצרים במדינות שהן צד להסכם. כדי ליהנות מהקלות אלו לגבי מוצרים המיובאים למדינה או מיוצאים ממנה יש להציג לגביהם תעודת מקור, ערוכה לפי תנאי הסכם הסחר.

במדינת ישראל, בה נהוגים ביבוא טובין מסוימים מכסים ומיסי קנייה גבוהים, עשויה חתימת הסכם סחר להפחית מיסים עם מדינה, או עם גוש מדינות, שעד כה לא היה עמם הסכם, לשנות לחלוטין את תחשיבי כדאיות היבוא והיצוא ולפתוח אפיקי סחר חדשים ומעניינים.

נסקור בקצרה מספר הסכמי סחר בולטים עליהם חתומה ישראל.

WTO - Gatt (General Agreement On Tarrif And Trade)

ישראל חתומה על הסכמי Gatt שהם הסכמים כלליים על תעריפים וסחר, ומטרתם - להפחית את מיסוי היבוא ולעודד את הסחר העולמי. לפי הסכמים אלו - שהוחלפו בשנות ה-90 ע"י הסכמים במסגרת ארגון הסחר העולמי (ה-WTO) - זכאית מדינה חברה להפחית מכס מהשיעור הבסיסי המופיע בסעיפי התעריף.

השיטה בה מופעלים ההסכמים במסגרת ה-WTO היא ע"י יצירת מנגנון להורדת מחסומי סחר הדדיים, ומתן מעמד הדדי של "מדינה מועדפת ביותר" (Most Favored Nation). כמו כן עוסקים ההסכמים בהגנה על קניין רוחני/זכויות יוצרים, בהסדרי ליברליזציה בסחר בשירותים ובמתן אפשרות ליצרנים זרים להשתתף במכרזים ממשלתיים.

הסכם הסחר החופשי עם מדינות האיחוד האירופי

בשנת 1975 חתמו בבריטניה, ישראל ומדינות השוק המשותף (שגדל והתרחב מאז, ונקרא עתה - האיחוד האירופי) על הסכם כינון אזור סחר חופשי, שמטרתו הרחבת היחסים הכלכליים בין הצדדים ע"י יצירת אזור סחר חופשי לסחורות.

עפ"י ההסכם ניתן פטור ממכסים למוצרים המיוצאים מישראל למדינות האיחוד, והופחתו המיסים על יבוא ממדינות האיחוד לישראל, עד לביטולם בשנת 1989.

באזור הסחר החופשי, לבד מביטול המכסים על סחורות, על הצדדים להימנע מהפעלת הגבלה מנהלית על כמות היבוא ומשימוש בכל אמצעי אחר שיביא לאפליה בין מוצריו של צד אחד לבין מוצרים שמקורם בצד השני. עם זאת, הותרו במקרים מסוימים צעדים חריגים, לדוגמא: חוקים נגד היצף (Dumping), או למניעת פגיעה בייצור מוצרים מסוימים - הן חקלאיים והן תעשייתיים - ובמאזן התשלומים של אחד הצדדים.

רק מוצרים המוגדרים כ"מוצרי מקור" (ראו להלן), מלווים בתעודת מקור (EUR-1) או חשבונית הכוללת הצהרת היצואן, כמפורט בפרק 3 זכאים להנחות במכס. כלומר, היצוא הישראלי זכאי להנחות כאשר מוצרים מופקים בישראל מחומרים המוגדרים כמוצרי מקור ישראלים. היבוא מארצות האיחוד לישראל זכאי להקלות במכס רק כאשר המוצרים המיובאים ממדינות האיחוד הם מוצרי מקור מקומיים של מדינות האיחוד האירופי.

בשנת 1995 נחתם הסכם חדש המשפר את קודמיו בכמה היבטים חשובים; ביניהם, בין השאר, עדכון כללי-המקור לגבי תעשיות האלקטרוניקה והכימיה, ומיסוד שיתוף-פעולה בנושאי מ"פ (מחקר ופיתוח), תקשורת ותשתיות מידע.

מתי נחשב מוצר כמוצר "מקור ישראלי"?

- כאשר הוא מופק כולו מחומר גלם מקומי.
- כאשר הוא מופק מחומר גלם המיובא לארץ מארצות האיחוד האירופי.
- כאשר מוצר הופק מחומר גלם מיובא מארצות שאינן חברות האיחוד, ובתנאי שעבר עיבוד מהותי שהביא לשינוי באופי חומר הגלם.

ומתי מוצר אינו נחשב ל"מקור ישראלי"?

- כאשר יש רק שינוי באריזה או אריזה נוספת.

- כאשר מבוצע מילוי פשוט של אריזות.
- כאשר מוחלפות תויות.
- כאשר מבוצעות עבודות פשוטות של הרכבה או של ערבוב טובין.

הסכם אזור סחר חופשי עם ארה"ב – (Free Trade Area) - FTA:

ההסכם לכינון אזור סחר חופשי בין ישראל לארה"ב נחתם באפריל 1985. מטרתו היתה הסרה הדרגתית של כל מגבלות המכס והגבלות אחרות בין שתי המדינות, ועידוד הסחר בשירותים. מוצרי היצוא מישראל זכו בחלקם לפטור מלא, ועל השאר הופחתו המכסים בהדרגה עד שבוטלו כליל בשנת 1995 (למעט מתן הגנה על מספר ענפים רגישים).

הנחות ופטורים ממכס לסחורה מיובאת ניתנים רק למוצרים המלווים בתעודת מקור מתאימה - לפירוט ראו בפרק המסמכים (פרק 3)

מתי נחשב מוצר כ"מוצר מקורי" ונהנה מהפחתת מיסים בארה"ב ובישראל?

- כאשר הופק (גדל) כולו בישראל או בארה"ב.
- כאשר יוצא ישירות מישראל לארה"ב או מארה"ב לישראל.
- כאשר ערך חומרי הגלם ששימשו לייצור המוצר נמוך מ- 65% מערך המוצר בעת הגיעו ליעדו (ארה"ב או ישראל), היינו נדרש ערך מוסף של 35% לפחות, וכן שהמוצר עבר עיבוד משמעותי.

מוצרים מתוצרת ישראל או מתוצרת ארה"ב העומדים בתנאים של מוצרי מקור, ייהנו מהפחתות במכסים.

הסכם הסחר בין ישראל למדינות אפטי"א:

הסכם הסחר בין ישראל למדינות אפטי"א (נורבגיה, שווייץ, איסלנד, וליכטנשטיין) נכנס לתוקף ב-1 בינואר 1993. ההסכם מעניק מיידית פטור ממכס והנחות ממכס לשורה ארוכה של מוצרים תעשייתיים וחקלאיים, ללא שלבי ביניים.

מוצר "מקורי" לפי הסכם זה הוא מוצר שהופק ויוצר כולו בארץ היצוא, או שעבר תהליך עיבוד משמעותי בארץ היצוא. בכל מקרה, השיגור לארץ היעד חייב להיות ישיר. כללי המקור בהסכם עם אפטי"א דומים לאלו של האיחוד האירופי. תעודת מקור EUR-1 שאושרה ע"י רשויות המכס בארץ היצוא, או חשבונית-הצהרה כאמור בפרק 3, תקפה גם בהסכם זה כתעודת מקור ביבוא וביצוא.

הסכם סחר ישראל – קנדה (CIFTA)

ב-1 בינואר 1997 נחתם הסכם להקמת אזור סחר חופשי בין ישראל לקנדה. ההסכם פוטר ממכס כמעט את כל המוצרים התעשייתיים ורוב התוצרת החקלאית. מוצר יזכה להכרה כמקורי אם במהלך ייצורו חל שינוי משמעותי בחומרי הגלם, כך סעיף המכס החל עליהם השתנה עקב העיבוד, ובתנאי שהובל במישרין מארץ היצוא לארץ היבוא.

על מנת לזכות בפטור/בהנחה ממכס, על כל משלוח-יבוא לשאת תעודת מקור מקורית, חתומה ע"י היצואן, או הצהרה ע"ג חשבונית בערכים נמוכים. ההסכם דומה להסכם האס"ח (FTA) בין ישראל לארה"ב אולם גמיש ממנו, כיוון שאינו מכיל דרישה לערך מוסף במרבית המוצרים.

הסכמים שונים

בנוסף להסכמים שהוזכרו לעיל חתמה מדינת ישראל הסכמים להפחתת מכסים עם מדינות רבות, ביניהן ירדן, כמה ממדינות מזרח אירופה (הונגריה, סלובניה, פולין, צ'כיה וסלובקיה, רומניה), טורקיה, מכסיקו ועוד. בין ישראל לבין הרשות הפלשתינאית נחתם 'הסכם פריז' בשנת 1994.

כמו כן מקיימת מדינת ישראל שורה של מסגרות לשיתוף פעולה טכנולוגי-מדעי ולהשתתפויות בפרויקטים של מחקר ופיתוח (כולל מימון בשיעורים שונים לפרוייקטים נבחרים) עם מדינות רבות: ארה"ב, בריטניה, האיחוד האירופי (הן ברמת האיחוד עצמו והן עם כמה ממדינות האיחוד), קנדה, מדינות באסיה ועוד.